

vindt om te doen. Ga gij den weg, die zich voor uwen voet ontsluit. Gij staat niet alléén. Doe dan ook niet, alsof gij alleen stondt en in uzelfen of bij anderen de wijsheid en kracht moest vinden om tot een gewenscht einde te komen. Kinderen Gods, begrijpt toch dat het onnut is, u door uwe zorgen te laten kwellen. Maakt gebruik van uw voorrecht om ze op den Heer te werpen. En vallen zij weer op u terug, werpt ze zóólang weer op Hem, dat zij eindelijk bij Hem blijven.

Vraagt daartoe licht en sterkte; vraagt beide in den naam van Hem dien uwe ziel mint.

En voorts — —

„Zoo God voor ons is, wie zou dan tegen ons zijn?

Die ook zijnen eigenen Zoon niet gespaard heeft, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven, hoe zal Hij ons, ook met Hem, niet alle dingen schenken?” (Rom. 8 : 31^b. en 32.)

Psalmzingt, Gods gunstgenooten! geeft,
Geeft lof den Heer, die eeuwig leeft;
Zijn vlekkelooze heiligheid

Zij ter gedachtenis verbreed :
Een oogenblik moog' ons doen beven ;
Zijn gunst verduurt een eeuwig leven.
Ps. 30 : 3.

„Wij wachten uit den Nacht, een onvergankren Morgen!
Valle alles om ons heen! Wij loven: God zal zorgen!”
(DA COSTA.)

Jezus, toevlucht mijner ziele!
Dek gij met uw vleuglen mij,
Als de stormen buldren, loeien,
Voor het dreigend noodgetij;
Laat mij aan uw borst mij bergen,
Schenk daar aan mijn ziele rust,
Tot weer 't oog bij kalmer hemel,
Zien mag op Gods veilge kust.

Leef ik in uw heilge hoede,
Kalm zal mij het harte slaan,
Hoe de stormwind aan moog groeien,
En de golven hooger gaan.
Jezus, toevlucht mijner ziele!
Dek Gij met uw vleuglen mij,
En ik zal behouden danken,
Als het noodweer is voorbij. —
(Hersteld Luthersche Gez. 808 : 1 en 8.)

„En zij gingen en boodschapten het Jezus.”
(Matth. 14 : 12).

DE STICHTING VAN STIJN BUYS TE NIJMEGEN ¹⁾.

DOOR

H. B. VAN LUMMEL.

Dat is een eenvoudige naam, gemakkelijk voor de herinnering. De vrouw, die den naam droeg, was geen groote der wereld, maar toch een, die verdient niet vergeten te worden.

In 't jaar 1554 woonde meester Hendrik Poeyn, stadssecretaris, in de Nieuwstraat. Op den 11^{den} Maart verscheen er een reeds bejaarde vrouw Christina of Stijn Buijs om

¹⁾ Zie: Schets der lotgevallen van het voormalig Burgerkinderen-Weeshuis en arme-kinderenhuis, nu Protestantsch kinderen- en Rooms-Katholiek weeshuis. — Uitgegeven bij de viering van het 300jarig bestaan van het eerstgenoemde gesticht, op den 1 Mei 1860, door de Regenten der beide weeshuizen aldaar. Met afbeeldingen. — Nijmegen, H. C. A. Thieme. 1860 (volgens bericht in de voorrede door P. Nijhoff te Arnhem.)

er ten overstaan van een openbaar notaris haar uitersten wil te doen beschrijven.

Zoo iets geschiedde menigmaal. Maar er gebeurde wat bijzonders in dezen uitersten wil. De burgervrouw was met tijdelijke goederen wel gezegend, door de genade Gods haar verstand machtig en gezond van lichaam en hart. En dat hart sprak uit haar testament. Want zij beschikte over haar bezittingen op een wijze, die toen in haar vaderstad nog ongehoord was. Behalve eenige giften en legaten bestemde zij nl. haar vermogen voor de stichting van een weeshuis.

Dat was de eerste steen van 't toen genaamde Burgerkinderen-Weeshuis te Nijmegen, zooals een schrijver het noemt „een

echte parel aan Nijmegens keizerlijke kroon."

Geen wonder, dat de oogen eener weldadige vrouw met bezorgdheid en zorg gerust hadden op zooveel arme weeskens. Want onder alle beroeringen en oorlogen, door alle ziekten en onheilen was het aantal arme en verlaten weeskinderen op verschrikkelijke wijze toegenomen. Daardoor was 't dan ook reeds gekomen, dat Christelijke handen uitgestoken waren tot hulp der verlatenen. Merula had in den Briel een weeshuis gesticht, gravin Elisabeth een te Kuilenburg en in menige andere gemeente vond dit goede voorbeeld navolging. De godsdienstige zin, die tot deze werken der liefde drong, was ook een der vruchten van de werkzaamheid der Broeders des gemeenen levens, die geen bevrediging vonden in uitwendigheden, maar steeds aandrongen op een werkzaam leven in liefde.

In Nijmegen was het toentertijd als op veel andere plaatsen. Men vond er bij veel vertoon van rijkdom ook diepe armoede. En door de goede gedachte eener vrome vrouw werden de eerste zaden uitgestrooid tot leniging van den nood.

De weduwe Buys schijnt in 1557 overleden te zijn, althans in de eerste dagen van 1558 werd er aan haar testament uitvoering gegeven. De nalatenschap viel niet mee. Na aftrek van alles bleef er niet genoeg over tot het doel der eerbare vrouwe. Want er behoort wat toe, om een groot huishouden op te zetten!

Moest nu 't werk ongedaan blijven? De beheerders der nalatenschap zeiden: neen! en ze sloegen handen aan 't werk. Er werd een beroep gedaan op de weldadigheid der stadgenooten, God wekte de goede en godvruchtige harten op en men was in 't zelfde jaar reeds zooveel verder, dat men van de Zusters van Sprongsberch een huis in de Broerstraat kon koopen en betalen.

In overleg met de stedelijke regeering werd er eenigen tijd later een bestuur over het Weeshuis benoemd. Tot eerste Bestuurders werden aangewezen: Willem van Steenberg, Wolter Stevens, Jan van Scharenborch en Dirk van Heteren. Na veel wikkens en besprekens namen deze heeren de lang niet gemakkelijke taak op zich om het „Huis van de arme ellendige verlaten weeskin-

deren" te beheeren. Zonder de bepalingen te noemen, die over alle dingen gemaakt werden, teekenen we hier slechts aan, dat de regeering allerlei maatregelen nam om het nieuwe godshuis te steunen.

Willem van Steenberg was in de eerste jaren de ziel van het werk. Hij begon met frisschen moed, maar met een ledig en onbetimmerd huis. Daar waren wat moeilikheden te overwinnen, eer alles gereed was. Zijn rekeningen getuigen er van. Als een aanwijzing van vroegere gewoonten is 't eigenaardig ook daarin te lezen van 't maken van „een groote heimelijkheid in den stal." Juist toen moest er, op verordening der overheid, binnen zeker tijdsverloop in elk huis zulk een zekere plaats aanwezig zijn. Dat was een groote nieuwigheid, men meende meestal, dat de straat daar goed genoeg voor was. Nog altijd zijn er, behalve de honden, die het niet anders begrijpen, en wier beschaving dus niet veel hooger staat dan die voor ruim drie eeuwen.

Eindelijk konden de eerste weeskinderen binnen komen. 't Waren zes jongens en zes meisjes. Er moest wat voor opgehaald worden. Kollekten geen gebrek en bussen overal, maar men wilde gaarne helpen.

't Huis voldeed slecht en men moest en kon ook spoedig naar een ander uitzien. Het nonnenklooster in de Bagijnengas werd gekocht. De Bagijnen, die er nog in woonden, zouden tot haar dood onderhouden worden en dan was 't flinke huis met grooten tuin geheel voor de weezen. Willem van Steenberg had opnieuw moeite, maar hij droeg ze gaarne. Vóór hij na 2¹/₂ jarig bestuur zijn post nederlegde smaakte hij de voldoening 18 weeskinderen in 't nieuwe huis binnen te leiden.

Voor de kleeding en voeding werd goed zorg gedragen. De kinderen gingen in 't zwart en rood, de oude stadskleuren. De dagelijksche kost bestond uit brood, runder- en varkensvleesch, knollen, erwten, wortelen, haring en vruchten. 't Was in den tijd, dat 2 vette varkens met f 32 betaald werden.

Voor de verzorging was een weesmoeder aangesteld. De eerste heette Geesje Boeners. Zij verdiende de kost en 's jaars f 10, een nieuwen doek en een paar pantoffels. De eerste weeskinderen gingen school bij „Arnt

den schoolmeijster." In latere jaren werd er een vaste onderwijzer aangesteld. Als de jongens groot werden gingen zij bij bazen in de leer; 't geheel ging den loop, die 't ongeveer nog heeft.

Er kwamen kwade dagen en 't weeshuis deelde er in. De dagen van den tachtigjarigen strijd. In Nijmegen was men goed Roomsch, maar daarom toch niet Spaansch. Integendeel de stad heeft gedaan, wat zij kon om den gehaten Spanjaard „die pest en ruïne dezer landen" te verjagen en de burgerlijke en godsdienstige vrijheid te helpen vestigen.

Maar toch brachten de omstandigheden nu allerlei nood. Onveiligheid, plundering en moord waren aan de orde van den dag en dit had een nadeeligen invloed op de inkomsten van 't weeshuis. Eens, daags voor Pinkster 1571, was de gewone schaalkollekte gehouden en zaten de provisoren met andere heeren bij een teug wijn van dien arbeid uit te rusten. „Toen kwam er kwade tijding van de Geuzen" die denkkelijk het land in den omtrek afstroopten „zoodat daar niet meer verdronken is dan 4 kannen wijns." Als men nu weet, dat bij dergelijke gelegenheden anders een kleine 40 kan gebruikt werd, de kan tegen 4 stuivers, dan kan men begrijpen, welken indruk de tijding maakte.

Ook van brand- en stormschade bleef het huis niet verschoond, de vreeselijke pest wist ook de weezen te vinden.

In 1591 werd Nijmegen door prins Maurits van de Spanjaarden verlost. Daarna brak voor de stad een geheel nieuw tijdperk aan. De regeering werd veranderd, de Gereformeerde godsdienst werd ingevoerd ook voor de weezen, die tot nog toe, in 't Katholieke geloof waren opgebracht. 't Huis deelde in den opkomenden bloei der stad, de bezittingen wiessen en de zorgen voor 't bestaan verdwenen.

Het getal weeskinderen groeide in 1600 tot 27 aan en zij werden onderhouden „als prinsen." Nieuwjaar en St. Nikolaas gingen niet zonder feestvreugde voorbij en in alle openlijke feesten deelden zij. In 1635 en '36 werd de stad weer door de pest bezocht. Men rekent het aantal dooden in één jaar op 6000. Geheele rijen huizen stonden ledig, geheele straten waren ontvolkt. Om inwo-

ners te trekken schonk de regeering dan ook aan de hervormden uit Gulik en Limburg, die toen vervolgd werden, om niet het burgerschap. Van de 40 schoolgaande kinderen in 't weeshuis overleden er 32.

HET ARME-KINDERENHUIS.

In 't midden der 17de eeuw genoot onze stad een groote welvaart. Haar handel breidde zich uit, de scheepvaart vermeerderde, het aantal der inwoners nam toe. De nijverheid bloeide, in kleine nering en hantering was vooruitgang. Allerwege kon men ook in de huishoudingen bemerken, dat de tijden van angst en ellende voorbij waren. De republiek der Vereenigde Nederlanden verkreeg haar onafhankelijkheid en werd na haar strijd met Spanje onder de voornaamste rijken van Europa gerekend.

Ook het weeshuis deelde in de zegeningen des vredes en werd gaandeweg rijker. Er kwamen meer weezen, maar de fondsen namen ook toe, er moest gebouwd en vertimmerd worden, maar de liefdadigheid kon en wilde beter meehelpen dan vroeger.

Een mooie poort, met een paar steenen weeskinderen versierde nu den ingang. 't Opschrift: Godt is des armen weezen goet, Die ook vergelt in overvloed, Wat gij aan armen weezen doet." maakte nu ook vreemdelingen met de bestemming van 't huis bekend, de toestand was zoo gunstig mogelijk.

Zoo zou men denken, dat *alle* Nijmeegsche weezen goed verzorgd waren. Maar dat was toch zoo niet. Er werden nl. geen kinderen opgenomen, wier ouders niet minstens zes jaar burgers der stad geweest waren. Nu waren hier nog al veel militairen en handeldrijvende vreemdelingen, zoodat het nog al eens voorkwam, dat er weezen waren, die niet in de termen van het Weeshuis vielen. Die kinderen werden dan gewoonlijk door de Diaconie uitbesteed en hadden het, wat voeding en opvoeding betreft, meestal niet te best. Men noemde ze houw- en ruitkinderen. Ook de vondelingen werden op die wijze verzorgd. Toen het weeshuis zoo'n voorspoed genoot, stond het ook jaarlijks een zekere som toe aan de Diaconie

ter ondersteuning van die houwkinderen.

In 't jaar 1636 was het getal dier kinderen zoo toegenomen, dat de Diakenen er geen raad mee wisten en het Stadsbestuur te hulp riepen. Zij klopten niet te vergeefs aan. Op den Hessenberg stond een verlaten klooster, dat werd tot een weeshuis ingericht. Het kreeg, evenals het andere, een bestuur en nu was er voor die verlatenen dus ook een toevlucht.

Iedereen hielp nu weer mee voor dat weeshuis. 't Stedelijk bestuur gaf een jaarlijksche bijdrage, 't oude weeshuis ook en door verschillende giften en kollekten was het mogelijk om in de behoeften van het groote gezin te voorzien. In later jaren werden allerlei middelen ter hand genomen om 't nieuwe gesticht te steunen. Zoo werd na 1648 een gedeelte van 't huis verhuurd om er een liefhebberij-tooneel in op te voeren. 't Huis kreeg ook 't recht om lijkkleeden te verhuren, soms ontving het daarvan wel f 800 in één jaar.

Aalmoezen en giften, die ergens voor „de armen” inkwamen, werden meestal aan 't nieuwe gesticht overgemaakt. 't Oude had genoeg, dacht men. Maar dat kwam daartegen op en om nu alle verwarring te voorkomen, bepaalde de Raad in 1662, dat de huizen voortaan zouden onderscheiden worden in „Arme Borgeren Kinderen Weeshuis” en „Arme Kinderen Weeshuis.”

Langzamerhand kreeg ook 't Arme Weeshuis bezittingen, maar die waren nimmer toereikend voor het onderhoud. Er moest gedurig om buitengewone hulp gevraagd worden. Als er nood was, stond het oude Weeshuis gaarne wat af.

Toen kwam het noodjaar 1672. De Franschen trokken ons land binnen. Nijmegen werd gebombardeerd. De burgerij hield zich kloek en wilde van geen overgeven weten. Vrouwen en kinderen waren mee in de weêr. Maar de kriegsraad besliste, dat men onderhandelen moest en 9 Juli ging de stad over. De Groote Kerk werd opnieuw voor den Rooms-Katholicken eeredienst gewijd, de Franschen waren heer en meester. Alle wapenen werden de burgerij ontnomen. Ongeveer 5 tonnen gouds werden haar afgeperst. Vijftig stukken geschut stonden op de markt, om elken opstand te voorkomen. De stad geleck spoedig uitgestorven. Men

kan denken, hoe iedereen en alles daaronder geleden moet hebben. De 13de April 1674 was daarom een vreugdedag. Wel kostte het de stad nog f 55,000 als brand-schatting, maar de Franschen vertrokken.

Eer er evenwel nog twee jaren verlopen waren, zag men weer vreemde gasten voor de poort. Maar nu welkome gasten, die met open armen ontvangen werden. God had ons land voor ondergang bewaard, Willem III had den trotschen veroveraar de deur gewezen. En Nijmegen had de eer de gezanten van de verschillende machten te ontvangen, die over den vrede kwamen onderhandelen. Er kwamen er uit Frankrijk, uit Engeland, uit Duitschland, uit Zweden, uit Spanje. Onze eigen staatslieden ontbraken natuurlijk ook niet. Daar was wat te doen! Die heeren kwamen met groot gevolg, ze reden in karossen met zes paarden en brachten karre- en scheepsvrachten pakkage meê. Sommigen er van hadden f 1000 's weeks toelage voor hun werk en „verteerden dat ook als eerlijke mannen.”

De regeering had allerlei beschikkingen gemaakt om de gasten goed te ontvangen. De Engelsche gezant, Temple, men kan zijn portret op 't stadhuis zien, had bijzonder gevraagd om de straten schoon en zindelijk te houden. Daar had hij misschien wel eens over hooren praten. Het raadhuus was de vergaderplaats der heeren en in de aanzienlijkste huizen werden zij ingekwartierd. Wat de heeren al bespraken, zullen we daar laten, we weten, dat de vrede in 1678 een gevolg was van hun samenkomst. Maar we willen hooren, hoe 't weeshuis onder al die dingen stond.

De kwade jaren hadden daar ook leed genoeg gebracht. Maar nu kwam er verandering. Eerst wel veel drukte, maar dat had men er gaarne voor over. De weezen moesten namelijk voor een poosje verhuizen. Milord Barclay, de Engelsche ambassadeur, was een bejaard en zwak man, die niet van drukte hield en daarom een stille, afgelegen woning zocht. Zijn oog was op 't Weeshuis gevallen in de Bagijnengas. Hij beloofde f 420 in de maand huur te betalen en dat was dus een buitenkansje. In Augustus 1676 verhuisden daarom de weezen naar de Hezelstraat en wel in 't Glashuis, nu nog wêl bekend. Milord kwam in November met

echtgenoot en gevolg. Hij werd door de andere gezanten bezocht en die verschenen in alle staatsie elk met 2 karossen met zes paarden bespannen. Dat was nooit meer gebeurd in die nederige Bagijnengas!

De Engelschman bleef tot het volgende jaar Juni. De keizerlijke ambassadeur Straatman trok nu in 't huis, maar die betaalde slechts 70 rijksdaalders per maand. Maar altijd was 't nog een aardig sommetje. Wat drukte al in die gas! Zelfs optochten met flambouwen gingen er door.

Op den 10^{den} Augustus 1678 werd eindelijk de vrede geteekend, maar de heer Straatman bleef nog een jaar daarna, zoodat het weeshuis daardoor nog een voordeel had van een paar duizend gulden. De Franschen kwamen in 1702 nog eens bij Nijmegen, maar er niet in.

Onder al deze omstandigheden had het weeshuis mee zijn lief en leed. 't Arme kinderenweeshuis hield met moeite en veler hulp het hoofd boven. De burgertwisten, bekend onder den naam van de *oude en de nieuwe plooi*, deden geen goed. Een vroegere bestuurder, Willem Roukens, werd in 1705 op de binnenplaats van het stadhuis onthoofd, maar niet om weeshuiszaken. De oorlogstijd maakte, dat sommige weesjongens ook wel eens naar 't geweer wilden grijpen en onder dienst gaan. 3 Jongens lieten zich stilletjes aanwerven, 2 kregen er berouw, maar de stokebrand werd weggejaagd.

Overigens bleef alles nog al rustig. Ofschon het aantal weezen tot 50 was aangegroeid, ontbraken de middelen tot hun onderhoud niet.

(Slot volgt.)

LENTEPSALM.

(N°. 12 Uit den Vijfden Jaargang Neerbosch' Zangen.)

Wijze: Psalm 65.

(Bij de plaat.)

U prijzen onze lofgezangen,
Genadig Opperheer,
Gij schenkt ons naar ons stil verlangen
Der lente schoonheid weer.
Op 't scheppingswoord, door U gesproken;
Ontwaakt de sluim'rende aard,
En wei en boomgaard staan ontloken
Ten geurgen bloemengard.

Uw liefde spreekt door onze hoven
Ons in genade toe,
En stemt het hart van die gelooven
Verwachtend blij te moe.
In 't om ons heen vernieuwde leven,
Ontwakend uit den dood,
Wilt zelf 't aanschouwbaar beeld Ge ons geven
Van 't eeuwig morgenrood.

In 't licht van ons tot heil ontwaken
Op Jezus herderstem,
Moge onze ziel deez' lente smaken
Steeds meer vereend met Hem;
Dan schoon geen nieuwe scheppingszoetheid
Op aard ons ooit meer beidt,
Kent eindloos dekend in uw goedheid
Ons hart uw heerlijkheid.

C. S. A. v. S.

TOESPRAAK VAN DEN HEER D. L. MOODY, BIJ ZIJN VERTREK VAN LIVERPOOL TOT DE JONGBEKEERDEN.

„Want al wat uit God geboren is,
overwint de wereld; en dit is de overwinning,
die de wereld overwint, namelijk ons geloof.”

1 Joh. 5 : 4.

Indien iemand bekeerd is, begint de strijd. Toen ik eerst bekeerd was, maakte

ik deze fout: ik dacht dat de slag gewonnen en de kroon der overwinning reeds in mijn bezit was. Het duurde echter niet lang, of ik begreep, dat er een verschil bestond tusschen gered te zijn en de kroon te verwerven. De behoudenis is een vrije gift van God, maar voor de belooning moet gewerkt

tot een rechter over ons gesteld?" Hij is verslagen, zijn moed geknakt, zijn hoop verijdeld. Dus is hij voor zijn volk een bastaardzoon, voor Farao een opstandeling in den hoogsten graad. Is dan al het

godsdienstig gevoel zijn volks verstorven; kent het zijn hooge afkomst niet meer? Verlangt het niet naar de aartsvaderlijke tenten, klopt het hart niet meer voor het herderlijk bedrijf?
(Slot volgt.)

DE STICHTING VAN STIJN BUYS TE NIJMEGEN.

DOOR

H. B. VAN LUMMEL.

(Vervolg van blz. 134.)

VADER HOLTERMAN.

In 't Weeshuis is rechts van den ingang een klein vertrekje, dat prijkt met het portret van een oud, eerwaardig en krachtig man in de eenvoudige burgerkleeding van 100 jaar geleden.

Dat kamertje was het kamertje van vader Holterman, die er nu in beeltenis prijkt. Van 1727 tot 1776 is hij als binnenvader in het weeshuis werkzaam geweest. Hij was een echt pleegvader voor *zijn kinderen*, een bestevaer. Zoolang hij zijn betrekking naar eisch kon vervullen, heerschten orde en godsvrucht en daardoor ook voorspoed en welvaart in het huis. Hij genoot zoozeer 't vertrouwen, dat de provisoren hem 't geheele beheer overlieten. En in geen enkel opzicht werd dat beschaamd gemaakt. Al wat er in den tijd van zijn beheer goeds tot stand kwam, was grootendeels van hem uitgegaan, „zijn nagedachtenis zal daar wel altijd in zegening blijven, ook al mocht zijn beeltenis in het kleine kamertje tot stof zijn vergaan.” Toen hij zijn werk aanvaardde, had het weeshuis dringend behoefte aan nauwlettende zorg. Niet zoozeer wegens de geldelijke zaken, als wel ten opzichte der zeden. Want er waren dingen gebeurd, die strenge tucht noodzakelijk maakten. De voorganger van Holterman had zich zeer misdragen en werd naar al de gestrengheid der wet behandeld. Twee weesmeisjes moesten ten gevolge van zedeloosheid op vonnis van burgemeesters, schepenen en raden, binnenshuis en in

tegenwoordigheid van al de andere weesdochters, met roeden gegeeseld en daarna uit stad en schependom verbannen worden. Op 't stadhuis wijst men nog den bak aan, waarin men zegt, dat de straoefening voltrokken is.

Holtermans trouwe, Christelijke zorg werd met goeden uitslag gezegend. Zijn strenge, maar toch liefderijke hand wist het kwaad te stuiten. 't Geheim van zijn slagen lag in de eenvoudige omstandigheid, dat hij de kinderen van harte liefhad. Voor groot en klein had hij oor, oog en hart, dat maakte hem voorzichtig en werkzaam.

Ook voor hen, die buitenshuis van het huis genoten, was vader Holterman de rechte weldoener. Zelden werd een ongelukkige, die 't wezenlijk noodig had, afgewezen, wekelijks werd er kostgeld betaald voor hulpbehoevenden, met wijsheid en overleg wist hij met het beschikbare te woekeren.

In 't Arme-kinderenhuis was 't in dien tijd niet zoo voordeelig gegaan, want verschillende jaarlijksche uitkeeringen bleven uit, zoodat zelfs de Raad tusschenbeide moest treden om de nalatigen te dwingen tot hulp.

In 't oude en „rijke” weeshuis getuigde daarentegen alles van welvaren. Verfraaiingen en verbeteringen werden aangebracht, die op tamelijk groote sommen te staan kwamen.

Toen vader Holterman oud en stram begon te worden, viel 't werk hem zwaar. De jongens waren niet als vroeger, er moesten zelfs een paar gevangenkamertjes

voor halsstarrigen gebouwd worden en reeds had men jongens moeten verwijderen. Dat was hem een treurige ervaring op den ouden dag.

Tot zijn hulp werd een tweede binnen-vader aangesteld. In 1777 overleed Holterman. Na zijn afsterven bleef het weeshuis zooveel mogelijk op den ouden, goeden voet bestaan. 't Aantal kinderen verminderte tot 13, de inkomsten slonken echter niet, zoodat het aanbouwen van afzonderlijke ziekenkamers in 1781 geen bezwaar had. Maar er waren moeilijke tijden in zicht, want het jaar 1795 naderde.

OMWENTELINGEN.

Het jaar 1795 kwam. De Franschen overstroomden ons land. De erfstadhouder Willem V was naar Engeland gevlucht. Als met een tooverslag veranderden overal de zaken. In October '94 hadden reeds de Franschen Nijmegen met gloeiende kogels gebombardeerd. In 't begin van November was 't verdrag tot overgave geteekend. 't Was alsof de wereld opnieuw begon met dezen Franschen tijd. Wat aan de oude orde van zaken, aan verschil van stand of godsdienst of aan familieregeering deed denken, werd veranderd. Titels werden afgeschaft. Schilden en wapenborden op woningen en rijtuigen, in kerken en godshuizen, werden verwijderd. De burger wilde vrijheid en gelijkheid. Alle besturen moesten half Roomsch, half Protestantsch zijn, alle regenten, die niet met het nieuwe wilden meegaan, werden afgezet.

De heerlijkheid duurde niet lang. De Fransche „broeders” plaagden ons geducht en trokken, wat zij konden, zoodat spoedig overal over armoede en geldgebrek geklaagd werd. 't Weeshuis moest ook bloeden. 7000 gulden moest het in de 2 jaar opbrengen. Het Arme-Kinderenhuis naar evenredigheid. Beide huizen werden nu onder één bestuur gebracht. De Roomsche godsdienst zou in beide huizen even goed gevolgd worden als de Protestantsche. Er waren toen 29 jongens en 23 meisjes. 38 Protestanten en 14 Roomschen.

Onder droevige omstandigheden begon men de 19de eeuw. 't Vaderland verkeerde

in druk, hoogwater en ijsgang hadden veel schade berokkend, 't aantal hulpbehoevenden nam met den dag toe. In 't Arme-Kinderenhuis waren 130 weezen. De regenten waren ten einde raad. De besturen van het Oud-Burgeren-Gasthuis en der Broederschappen sprongen gelukkig bij en zoo kwam men er weer.

In 1805 stond Rutger Jan Schimmelpenninck aan 't hoofd van het Bataafsche Gemeenebest en voor korten tijd kwam men onder zijn gematigd bestuur weer tot adem. Maar in 't volgend jaar hadden we den Franschen Koning Lodewijk Napoleon. Met groote moeite beschermde men de groote weesjongens tegen de pogingen des konings om ze soldaat te maken. De man was anders goedhartig genoeg. Tweemaal genoot Nijmegen de eer van zijn bezoek. De eerste maal in 1808, liet hij voor elk der weeshuizen f 1000 achter, om die onder de 4 eerst vertrekkende kinderen te verdeelen. In 1809 kwam hij om den watervloed te zien en, zooveel hij vermocht, de ongelukkigen bij te staan.

Bij zijn eerste bezoek mishaagde hem de kleeding der weezen zeer. En niet ten onrechte. Men was er aan gewoon, maar de kinderen zagen er in hun pak wonderlijk uit. Hij verzocht dus om dit te veranderen en de regenten voldeden aan zijn verlangen. De bonte kleeding werd afgeschaft en 't nette blauwe pak kwam er voor in de plaats. Aan de veranderingen kwam geen einde. In 1810 werden we bij Frankrijk ingelijfd. Al wat Hollandsch was: taal, zeden, regeering, rechtspleging, alles moest Fransch worden. De buitenlandsche handel stond stil, de binnenlandsche werd zeer gedrukt, tiërceering der staatsschuld stortte menig een in gebrek, de conscriptie werd de schrik der huisgezinnen. In Nijmegen werden alle gestichten van liefdadigheid onder één bestuur gebracht. Aan de afpersingen kwam geen einde. Er moest zuinig, zeer zuinig worden huisgehouden. De eene bron van inkomsten na de andere droogde op en het stond te vreezen, dat de stichting van Christina Buys, die door spaarzaamheid en verstandig beheer tot aanzien en welvaart was gekomen, eerlang onder de klauwen der Fransche overheersching zou versterven.

Maar wat geen menschelijke wijsheid berekenen kon, was bepaald bij Hem, die het lot der volken in Zijn hand houdt. Napoleon viel en de 5de Januari 1814 was voor Nijmegen de dag van redding uit Fransch geweld. De eerste Oranjekoning aanvaardde de regeering en na bange onderdrukking gevoelde Nederland weer, dat het nog leefde. Maar eerst in 't jaar 1817 kwam de zaak der weeshuizen weer in goede orde.

Dit stuk is genomen uit het werkje, getiteld: *Noviomagum. Herinneringen aan Nijmegens Geschiedenis*, verzameld door H. B. van Lummel, waarvan de prijs is f 0,70. Dit werkje is verschenen aan de Drukkerij der Weesinrichting, en wordt onzen lezers, die in Nijmegens Geschiedenis belang stellen, zeer aanbevolen.

HOE EEN DRONKAARD GENEZEN WERD.

Kobus de schoenmaker was een goed man. De menschen van het dorp zeiden, dat hij de goedheid zelve was. Jammer, de man had één groot gebrek en dat was dit, hij was langzaam verslaafd geworden aan de jeneverflesch. Eerst had hij nu en dan eens een bittertje genomen; wanneer het heet was, zei onze schoenmakersbaas, was het zoo goed om het zweet te doen opdrogen, en was het koud, dan was een bittertje een ware hartsterking en een behoefte voor een schoenmaker. Zijn vrouw, de goede deugdzame Trui, vond het niet kwaad, dat haar man nu en dan eens wat nam, zooals zij het zeide. Zij zorgde dan ook altijd, dat er wat in de flesch was. Haar man kwam nergens, en een mensch moet toch wat hebben. Ook was het zeer goed, altijd iets bij de hand te hebben, want wanneer de boeren hunne knechts of meiden zonden om de rekening te betalen, kon men hen toch niet op een droogje laten zitten. Kobus-baas was natuurlijk van hetzelfde gevoelen als zijn vrouw. Foei, een mensch moet toch wat voor een ander over hebben, daardoor bleef men goede vrienden en men behield de klanten. Bij zulke ge-

legenheden kreeg de baas natuurlijk ook altijd een mondjevol.

Het huwelijk van baas Kobus werd meer gezegend met kinderen dan met geld. Van jaar tot jaar vloog de ooievaar over zijn dak en bracht hem een nieuwe spruit, zoodat hij vaak lachend zeide: „De wieg is bij mij nooit leeg.” Nu wil ik niet zeggen, dat kinderen geen zegen van God zijn, maar baas Kobus ondervond, dat waar de kinderen vermeederen, de zorgen niet minder worden. Met hardwerken kon hij nauwelijks het noodige voor zich, zijn vrouw en zijn achtal spruiten verdienen. Geen wonder, dat de zorgen hem dag en nacht drukten. Had hij nu maar met deze de toevlucht genomen tot Hem, die alle zorgen kan afnemen, dan zou alles goed zijn terecht gekomen, maar ongelukkig had baas Kobus wel een bijbel in huis, maar hij las er zeer weinig in en daarom wist hij niet in de praktijk des levens, dat het waar is, wat daar geschreven staat: „Wentelt uwen weg op den Heer” en hij kende de belofte niet van den Almachtige, die zegt: „Wees in geen ding bezorgd, maar laat uw begeerten met bidden en smeeken bekend worden.”

In de buurt van onzen schoenmakersbaas stond nog een andere woning en wel die waar de Vergulde Olifant uithing. Hier kwamen de boeren van het dorp samen om de krant te lezen, het nieuws te hooren en hun bittertje te drinken. Om nu de zorgen te verzetten, en zijn vrouw gelegenheid te geven om in huis den boel een weinig op te knappen, ging Kobus ook naar den Vergulde Olifant. Natuurlijk kon hij hier niet op een droogje zitten. Het eene bittertje volgde spoedig het andere en binnen weinige jaren was onze schoenmakersbaas een volslagen dronkaard, en leden zijn vrouw en kinderen honger en en gebrek. Reeds had hij het grootste gedeelte van zijn meubels verkocht en zou ook het overige spoedig voor de schuld de deur uitgehaald worden. Zijn geheele winkel was verlopen, en niemand kwam meer bij den baas om werk te bestellen, want hij had zelfs geen leer om een paar zolen te maken, en de rekeningen bij den leerhandelaar bleven steeds op betaling wachten.